

Приказ

УДК: 811.163.41(049.32)

811.111(049.32)

811.163.41:811.111(049.32)

DOI: 10.5937/zrffp53-41636

*ОСВРТ НА УЏБЕНИК ЕНГЛЕСКО-СРПСКА
КОНТРАСТИВНА ЛЕКСИКОЛОГИЈА
ДЛЕКСАНДРЕ ЈАНИЋ И ДУШАНА
СТАМЕНКОВИЋА (ДЛЕКСАНДРА ЈАНИЋ И
ДУШАН СТАМЕНКОВИЋ, ЕНГЛЕСКО-СРПСКА
КОНТРАСТИВНА ЛЕКСИКОЛОГИЈА, НИШ:
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ, 2022, 257 СТ.)*

Сандра Г. САВИЋ¹

Институт за српски језик САНУ, Београд

¹ sandrasavic0302@gmail.com

Рад примљен: 7. 12. 2022.

Рад прихваћен: 23. 3. 2023.

ОСВРТ НА УЏБЕНИК *ЕНГЛЕСКО-СРПСКА КОНТРАСТИВНА ЛЕКСИКОЛОГИЈА* АЛЕКСАНДРЕ ЈАНИЋ И ДУШАНА СТАМЕНКОВИЋА²

У другој половини 2022. године, у издању Филозофског факултета Универзитета у Нишу, објављен је уџбеник под називом *Енглеско-српска контрастивна лексикологија* аутора Александре Јанић и Душана Стаменковића. Уџбеник је, како наводе аутори у Предговору, заснован на њиховом наставном, научном, преводачком и лекторском искуству, сагледан из угла англистике и србистике.³ Књига је намењена како студентима да би лакше савладали аспекте лексиколошког и контрастивног проучавања енглеског и српског језика тако и другим филолозима, професорима, лекторима и преводиоцима.

Уџбеник је организован у тринаест поглавља (стр. 9–220), и то: 1. „Принципи лексиколошког контрастирања енглеског и српског језика“ (стр. 9–16); 2. „Речници и лексиколошки приручници енглеског и српског језика“ (стр. 17–37); 3. „Синонимија у светлу контрастивне лексикологије“ (стр. 39–50); 4. „Контрастивни поглед на антонимију“ (стр. 51–61); 5. „Контрастирање хипонима“ (стр. 63–74); 6. „Полисемија и хомонимија из угла контрастивне лексикологије“ (стр. 75–94); 7. „Полисемија, контекст и превођење са енглеског језика на српски“ (стр. 95–110); 8. „Англицизми и англосрпске речи“ (стр. 111–126); 9. „Лажни парови на примеру српског и енглеског језика“ (стр. 127–134); 10. „Контрастирање појмова који изражавају доје“ (стр. 135–155); 11. „Контрастирање модалних глагола у енглеском и српском језику“ (стр. 157–176); 12. „Жаргонска лексика у енглеском и српском језику“ (стр. 177–189); 13. „Фразеологизми у енглеском и српском језику“ (стр. 191–220). Уз основни текст, дат је и „Попис литературе,

² Овај приказ финансирао је Министарство просвете науке и технолошког развоја Републике Србије према Уговору број 451-03-68/2022-14, који је склопљен са Институтом за српски језик САНУ.

³ „Садржински гледано, уџбеник је у складу са силабусом предмета *Контрастивна лексикологија: њимене у насјави и ѡревођењу*, акредитованим 2021. године као део Мастер академских студија англистике, а који су осмислили и реализовали Александра Јанић и Душан Стаменковић“ (стр. 7). Књига се може користити за све предмете из области савременог српског/енглеског језика на коме се обрађују лексиколошка питања.

речника и онлајн-извора“ (стр. 221–240). Укључене су и „Апликације за мобилне телефоне“ (стр. 240), а оно што је од великог значаја за кориснике овог уџбеника јесте и „Регистар појмова“ (стр. 241–244), „Регистар аутора“ (стр. 245–249), као и „Српско-енглески речник лексиколошких термина“ (стр. 251–252). На самом крају, читаоци се могу упознати са биографијама аутора уџбеника (стр. 253–254). Поред сажетка на српском и енглеском језику (стр. 255), књига се завршава „Изводима из рецензија“ (стр. 256–257), где су свој суд о *Енглеско-српској контрастивној лексикологији* дали еминентни професори, и то проф. др Твртко Прћић, проф. др Владимир Ж. Јовановић и проф. др Рајна Драгићевић, који су и сами аутори монографија и уџбеника из области лексикологије, те и различитих речника.

Посебан квалитет овог универзитетског уџбеника чине „Питања за размишљање и дискусију“, која се налазе на крају сваког од тринаест поглавља, као и попис речника и литературе коришћених у сваком поглављу. На тај начин корисницима се на једном месту даје списак литературе и речника везаних за дату област и проблеме који се обрађују у датом тренутку, са циљем да се о разматраној теми детаљније информишу после сваког пређеног поглавља.

У првом поглављу уводе се неки од основних појмова који се тичу лексиколошког контрастирања два језика. С обзиром на то да је све већи уплив елемената из енглеског у српски језик, аутори сматрају да су „лексиколошко контрастирање енглеског и српског језика и разматрање могућности у контрастирању добар начин да се да допринос другачијем приступу у обогаћивању лексикона српског језика елементима из енглеског онда када је то заиста потребно“ (стр. 10). Поседна пажња посвећена је прегледу релевантних студија и радова о контрастивној лексикологији, па се том приликом помињу истакнути страни и домаћи лингвисти као што су Р. Хартман, Т. Кшешовски, Ј. Трир, И. Арнолд, В. Ивир, Љ. Готштајн, Т. Прћић и др. Аутори се посебно осврћу на запажања која је изнео Т. Прћић када је у питању контрастирање лексике. Наиме, у таквој поставци задатак лексичког контрастирања заснива се на установљивању степена функцијско-комуникативних еквивалентности између посматраних речи у двама језицима (стр. 13), односно уводе се термини као што су *формални коресијондент* и *функцијско-комуникативни еквивалент*.

У другом поглављу даје се преглед основних информација о речницима енглеског језика, речницима српског језика, двојезичним енглеско-српским и српско-енглеским речницима, као и о одабраним лексиколошким приручницима. У посебним сегментима дате су слике екрана одредница из појединих једнојезичних речника (када су у питању речници енглеског језика), али и примери именичких суфикса, лексема и фразеологизама и идиома (претежно речници српског језика). Аутори истичу да највећи и најпознатији једнојезични речници енглеског језика данас имају своја

онлајн-издања, те је претрага бржа, лакша и ефикаснија. Такви су следећи речници: *Cambridge Dictionary*, *Merriam-Webster Dictionary*, *Oxford Learner's Dictionaries*, *Longman Dictionary of Contemporary English* и *Macmillan Dictionary*. Наводе се и други бројни речници попут *Wiktionary*, *The Free Dictionary*, *NetLingo*, апликације као што су *WordWeb*, *Oxford Dictionary of English*, *Oxford Deluxe*, *Advanced English Dictionary and Thesaurus* и др.

У наредном делу овог поглавља издвајају се једнојезични речници српског језика, основне информације о њима, а понегде се дају и примери одредница. Једнотомни *Речник српског језика* Матице српске први пут је објављен 2007. године, затим 2011. и 2018. године. Након шестотомног *Речника српскохрватског књижевног језика* (1967–1976), у издању Матице српске (и Матице хрватске, али заједно закључно са трећим томом), овај речник је „први једнојезични дескриптивни речник сличног типа са одредницом српски у наслову“ (стр. 22). Следећи речник јесте *Образни речник српског језика* Мирослава Николића, објављен 2000. године, где је укупно 163.000 одредница уздучено инверзно (од краја ка почетку речи). Од граматичких речника помињу се *Српски граматички речник* Данка Шипке (из 2016. године), *Речник глагола са дојунима* Владиславе Петровић и Косте Дудића (из 1989), *Глосар творбених форманаца* Данка Шипке, објављен 2005. године, и *Правовисни речник српског језика* Милана Шипке, чије је прво издање објављено 2010, док је друго издање објављено 2013. године. Од речника синонима издвојен је *Српски речник синонима* Павла Ђосића и сарадника из 2018. године. Као један од најпознатијих речника страних речи према обиму и актуелности подвлачи се *Велики речник страних речи и израза* Ивана Клајна и Милана Шипке, објављен 2006. године. Од осталих речника аутори издвајају, између осталих, следеће: *Асоцијативни речник српског језика* Предрага Пипера, Рајне Драгићевић и Марије Стефановић из 2005. године, *Образни асоцијативни речник српског језика* Рајне Драгићевић, Предрага Пипера и Марије Стефановић, *Речник нових речи* Ивана Клајна, *Велики речник нових и незабележених речи* Ђорђа Оташевића, *Српски речник новијих англицизама* Твртка Прћића и групе лингвиста са Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду, *Фразеолошки речник српског језика* Ђорђа Оташевића из 2012. године, *Речник српског жаргона* Боривоја Герзића, објављен 2012, *Београдски фразерски речник* Петрита Имамија из 2007. године, *Речник жаргонизама јужне ирује* Јордане Марковић и Татјане Трајковић, објављен 2018. године, и др.

У наставку другог поглавља дат је преглед одабраних енглеско-српских речника. Том приликом издвојени су *Велики енглеско-српски речник* Данка Шипке из 2014. године, као „најсвеобухватнији двојезични енглеско-српски речник новијег датума“ (стр. 28); *Енциклопедијски енглеско-српски речник* из 2005. године; *Oxford English-Serbian Student's Dictionary*, објављен

нечистіоћа; незнање, нејажња; нефилолоі, несрбистіа), без- (бездрија, безіреиності, бескорисності), а- (аморалан, айолийичан), антии- (антиийтела, антииреумайтик, антиициклон), дис- (дислоцираіи, дислексија). У енглеском језику најчешћи форманти за творбу истокоренских антонима су non-, dis-, un-, in-, im-, il-, ir-, mis- (nonliving, dislike, unarmed, incorrect, immoral, irregular, mislead). На самом крају поглавља издвојено је неколико парова реченица из романа *Invisible* (и његовог превода *Невидљиви*) које садрже супротност са лексичким антонимима или без њих.

Пето поглавље посвећено је контрастирању хипонима, те се пример контрастирања речи даје помоћу контрастирања глагола визуелне перцепције у енглеском и српском језику, тачније помоћу глагола *look* и *іледаіи*. Грађа која је овом приликом обрађена садржала је 28 лексема хипонима глагола *look* и 31 лексему која је хипоним глагола *іледаіи*. Ексерцирани глаголи подељени су у шест семантичких група. Прву групу чинили су глаголи који су описивали „врсту гледања која обично траје дуже, која захтева да су очи широм отворене, неретко се везује за изненађење, збуњеност, запрепашћеност, неразумевање [...]“ (стр. 65). Такви су, на пример, следећи глаголи: *бленуіи, дуљийи, йиљийи / gaze, gawk, gawp, goggle* и др. Друга група обухвата глаголе који описују углавном краћу врсту гледања, где очи могу бити делимично затворене или може постојати нека врста потешкоће приликом гледања (стр. 67), и то: *іледуцкаіи, івириіи, шкиљийи, йровириіи / glance, peer, peek, spy* и др. Трећу групу повезују глаголи „који уз начин гледања садрже и компоненту која указује на извесну дозу љутње, нетрпељивости, непријатељства или агресивности, а могу да уз сам поглед укључују и спуштене и наборане обрве“ (стр. 69). Поменућемо неколико глагола из ове семантичке групе: *бечийи (се), расколачийи, мршійи (се) / glare, glower, frown*. У четвртој групи налазе се глаголи који уз дужину гледања садрже и својство систематичности, пажљивости, позорности, свесности (стр. 70), а то су: *моіриіи, наііледаіи, осмаіраіи / observe, supervise, view*. Пету групу чине глаголи којима се исказују романтичне, жељне или еротске намере према субјекту гледања (стр. 71). Такви су следећи глаголи: *меркаіи, очијукаіи / leer, ogle*. У последњој групи налазе се глаголи који нису уврштени у неку од претходних група: *колаіи, наііледаіи се, узвериіи* који немају своје преводне кореспонденте, већ имају еквиваленте попут *roll one's eyes*.

У шестом поглављу било је речи о полисемичним лексемама у енглеском и српском језику, њиховим семантичким специфичностима, као и о процесима метафоре, метонимије и синегдохе. На самом почетку указује се на то које су лексеме моносемичне, као и на то које врсте полисемије постоје (радијална, ланчана/линијска, комбинована/мрежна). Потом се дефинишу метафора, метонимија и синегдоха, као и лексикализовани именички деминутиви (*жабица, јаіодица, књижица*). Аутори уџбеника

поседно се осврћу на поједине лексеме које илуструју појаву полисемије. Тако се, и у српском и у енглеском језику, у оквиру значења соматизама лексеме *глава*, односно, *head* истичу по броју секундарних значења (16/21). Да је полисемија присутна и код придевских јединица – потврђују придеви попут *ведар*, *џмуран*, *џућ*, *уморан*, чија се значења наводе у уџбенику. Од полисемичних придева у енглеском језику помињу се *mysterious* и *modern*, као и њихова значења. Механизми полисемије илуструју се и глаголским лексемама, па се за српски језик наводе глаголи *џомешаџи*, *џриџовориџи*, *џридаџи*, *склоџиџи*. Полисемија се јавља и код глагола у енглеском језику попут *lead*, *see*, *walk*, *go*, *know*, *follow*. На крају овог поглавља указано је на то шта није полисемија, већ хомонимија (*лала*, *даба* / *mean*, *rock*, *well*), као и на случајеве хомоморфије, која такође спада у хомонимију (*џлакаџи* – инфинитив глагола и *џлакаџи* – номинатив множине именице *џлакаџ*). У енглеском језику посебно треба обратити пажњу на такозвану појаву хомофона, и то приликом усменог превођења (*to*, *too*, *two*), те „сваку лексеми, била она полисемична или не, треба посматрати у контексту“ (стр. 92).

У уводном делу седмог поглавља приказују се неке од потешкоћа превођења речи које имају висок степен полисемије – и то на примеру енглеског глагола *run* и његовог превођења на српски језик „помоћу приказа речничких одредница и на основу анализе паралелног преводног корпуса“ (стр. 95). Осим што је полисемичан у великој мери, наведени глагол има изузетно висок степен метафоричног потенцијала, те је погодан за стварање нових пренесених значења. Како истичу аутори уџбеника, за потребе истраживања састављен је паралелни књижевни корпус са глаголом *run* из два романа Пола Остера – *Invisible* и *Sunset Park: A Novel* и њихових превода на српски – *Невидљиви* и *Сансет Парк* (стр. 99). Када је у питању дословна употреба поменутог глагола (физичко кретање људског тела), најчешће преводно решење јесте глагол *бежаџи*, уз свршени облик *џобећи* (13 примера). Као друго најчесталије преводно решење био је глагол *џрчаџи* са својим префиксалним дериватима *оџрчаџи*, *џоџрчаџи*, *џреџрчаџи*, *уџрчаџи* (9 примера). Значењски блиски глаголу *џрчаџи* били су и глаголи *џркаџи се*, *џожуриџи* и *џуриџи* (*џоџуриџи*). Глагол *run* (*run along*, *run away*) у два случаја преведен је глаголом *оџићи*, као још једном илустрацијом дословног значења. Када су у питању гранични случајеви између дословног и пренесеног значења, као преводна решења наметнули су се глаголи *сресџи се* (4 случаја) и *налеџеџи* (5 случајева). Превођење поменутог глагола са пренесеним значењем на српски језик доноси већи број преводних решења (31 случај описа метафоричног кретања са чак 27 различитих решења). С тим у вези, због своје изразите полисемичности глагол *run* може се у српском језику превести нултим односом где глаголска лексема није преведена другим глаголом, као и различитим преводним решењима која добар преводилац мора пронаћи. Навешћемо неколико

примера како бисмо илустровали ову појаву: *run down one's cheek* / *иџрај* који *осџавља маскара*; *run out (of)* / *исџицаџи, несџаџи, осџаџи без нечеја*; *run* / *водиџи, руководиџи*; *run around with* / *дружиџи се, вариџи* и др.

У фокусу осмог поглавља јесу употреба англицизама и англосрпских речи. Поседна пажња посвећена је форми и семантици англицизама, као и терминима попут *нуџиџе адаџиџације, иџрансфонемизације, морфолошкџе адаџиџације*. Аутори уџбеника наводе примере одабраних англосрпских речи и њихове одговарајуће лексичке замене, па уместо *биџикоин* препоручују именичку синтагму *диџиџална валуџа*, уместо *конџенџи* лексему *садржај*. Није неопходно користити лексему *коџирајџи* уместо синтагме *ауџорско џраво, џринџер* уместо *иџамџач, драузер* уместо *џреџраживач* и сл. Употреба речи из енглеског језика везује се и за појаву језичке економије како би се избегло коришћење неколико лексема – *банџиџамџинџи / скакање с еласџичним конойџем*. У наставку поглавља истиче се да је фонолошка адаптација англицизама „први корак ка њиховом прилагођавању лексичком систему српског језика“ (стр. 118), те да је правилно рећи и написати *карџириџи*, а не *кеџириџи, каџириџи* или *керџириџи*. Када је у питању обличка адаптација англицизама, њихово уклапање у лексички систем српског језика видно је у коришћењу морфолошких наставака и творбених форманата: од *design* имамо *дизајнираџи, дизајнирање*, од *edit* имамо *едиџоваџи, едиџовање* и сл. Када је у питању семантика англицизама, издваја се појава хомонимије (где се наводе три значења лексеме *докс*), као и појава да се одређена лексема пореклом из енглеског језика не користи с тим значењем и у поменутом језику (*олдџајмер / old-timer*).

У деветом поглављу указује се на феномен лажних парова у енглеском и српском језику који је веома значајан и за превођење, али и за наставу енглеског и српског језика. Аутори уџбеника позивају се на класификацију Твртка Прђића, који разликује лажне парове видљиве голим оком, тзв. формални лажни парови, од оних који нису видљиви голим оком, тзв. садржински лажни парови (стр. 128). У даљем тексту дискутује се о групама, односно, врстама односа, у којима се могу наћи сродни језички облици, заснованим на класификацији Владимира Ивира. Прва група обухвата сродне језичке облике који имају идентична значења (*atom* према *аџиом, television* према *џелевизија*). Друга група сродних језичких облика сачињена је од парова код којих срећемо делимично преклапање у значењу, при чему реч из енглеског језика има шире значење (лексема *chemist* не би се могла превести само као *хемиџар* јер може означавати и лексему *фармаџеуџи, аџиџекар*). Трећа група обухватила је парове код којих срећемо делимично преклапање у значењу, али реч из енглеског језика има уже значење у односу на лексему из српског (*моџор* обухвата значења *motor* и *engine*). Четврту групу чинили су парови код којих не постоји преклапање у значењу сродних језичких облика, односно, прави

лажни парови (*актиуелан* према *actual*, *дирекција* према *direction*). На крају поглавља поменути су и лажни парови између српског и других језика (лексема *йаџиика* на мађарском језику значи *ајоџека*, лексема *сџена* на руском значи *зид* и сл.).

Десето поглавље једно је од најобимнијих и посвећено је контрастирању појмова којима се изражавају боје у енглеском и српском језику, како примарне боје тако и црна и бела боја. Средишни део поглавља односи се на контрастирање лексема у којима се јављају појмови примарних боја – *црвене*, *йлаве* и *жуџе*, односно *red*, *blue* и *yellow*. Корпус за наведено истраживање састојао се од два општа речника – *Речника српскога језика* (РСЈ 2011) и *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (ОНРЕЈ 2013). Одреднице су распоређиване у неку од одговарајућих пет семантичких категорија: 1) флора, фауна и биолошки аспекти; 2) физичке карактеристике; 3) емотивна стања и понашање; 4) политика, организација и групе; 5) остало. Прво семантичко поље код црвене боје у српском језику садржи речничке уносе који се односе на биљке, инсекте, рибе и птице, природне феномене, намирнице, као и људско тело и обољења (*црвенгађ*, *црвенокљун*, *црвени йаџуљак*, *црвени вейџар* и др.). Корпус за енглески језик тиче се биљака, инсеката, природних феномена, намирница и људског тела (*red breast*, *red dwarf*, *red admiral*, *red wine* и др.). Друго семантичко поље код црвене боје у српском језику садржи речничке уносе којима се означава боја коже, косе, лица и браде (*црвенкоса*, *црвенко*, *црвенобраг* и сл.), а у енглеском уносе који се односе на боју коже и косе (*redhead*). У трећем семантичком пољу у оба језика имамо стања људи који су бесни и узнемирани (*црвено лице* / *red in the face*). У семантичком пољу под бројем четири у српском језику речнички уноси тичу се припадника политичке левице (*црвена сџранка*), док се у енглеском односе на левичарско и републиканско опредељење (*red states*). Код организација и група то могу бити званичне организације и неформалне групе из доба комунизма у српском корпусу (*Црвени крсџи*), док су у енглеском корпусу у питању лексема које се односе на припаднике ваздухопловства, спортских тимова (*the Red Arrows*). Оба корпуса садрже лексема којима се карактеришу припадници спортских клубова (*the Red Sox*). Категорија под бројем пет може садржати лексема које се тичу некадашњих новчаница, делова народне ношње у српском језику, док су у енглеском то сигнали и симболи (*црвенгађ*, *Црвенкаја*; *red alert*, *red box* и др.). Семантичко поље флоре, фауне и биолошких аспеката код плаве боје у српском језику тиче се речничких уноса који се односе на биљке, птице и морски свет, али и на повреде на телу (*йлави йаџилицан*, *йлавац*, *модруљица*). Корпус за енглески језик везује се за уносе који означавају биљке, животиње, намирнице и обољења (*blue bird*, *blue whale*, *blue cheese*). Друго семантичко поље у српском језику садржи речничке уносе који означавају боју косе, очију и лица (*йлавушав*, *йлавоок*, *йлавокоса*), док се у енглеском

језику карактеришу и особе које добијају посебан третман у односу на остале (*blue-eyed boy*). Семантичко поље емотивних стања и понашања односи се само на идиоматске речничке уносе у енглеском језику који означавају импулсивна и насилна стања (*beat somebody black and blue, once in a blue moon*). Не постоје речнички уноси у српском језику ни за четврту семантичку групу, док се у енглеском језику односе на демократско опредељење (*blue states*). Категорија осталих семантичких поља у српском језику односи се на речничке уносе везане са појмове аристократије, средстава за бојење или плаветнила (*плава крв, модрило*), док у енглеском језику имамо сигнале и симболе из спорта, музике, медија и др. (*blue book, blue grass, blue jeans, blue stocking*). Семантичко поље флоре, фауне и биолошких аспеката код жуте боје у српском и у енглеском језику садрже речничке уносе који се односе на биљке, животиње и обољења (*жуџац, жуџица, жуџојерка, жуџица; yellow hamster, yellow fever*). Када је о реч о семантичком пољу физичких карактеристика, у српском језику присутни су речнички уноси који означавају боју коже, косе и браде (*жуџокос, жуџобрад*), док у енглеском језику имамо речничке уносе везане за боју коже и косе (*yellow*). Треће семантичко поље емотивних стања и понашања у оба језика садржи речничке уносе који се односе на уплашене и незреле људе (*жуџокљунац, клаџи се као жуџи мрави; yellow-belly*). Категорија осталих семантичких поља у српском језику везује се за речничке уносе из света медија и спорта (*жуџа шџамџа, жуџи карџон*), а у енглеском из света наутике, спорта и бирократије (*yellow flag, yellow card, yellow line*). На самом крају поглавља указано је на метафорично ширење значења основних појмова беле и црне боје у енглеском и српском језику. На пример, када је у питању бела боја, она се у оба језика односи на појаве које су добре или благодатне (*бела засџава, white flag*). Црна боја метафорично се везује за домен прљавог, злог, нечистог и сл.

У наредном, једанаестом поглављу, аутори се баве контрастирањем модалних глагола у енглеском (*must, should, can*) и српском језику (*морџи, џредаџи, моћи*). На самом почетку наводе се значења наведених модалних глагола из *Речника српског језика* (РМС 2007) и Оксфордског онлајн-речника енглеског језика (*Oxford Learner's Dictionaries*). У наставку поглавља поменути модални глаголи у енглеском језику и њихови еквиваленти у српском посматрани су кроз одабране реченице из романа *Invisible* Пола Остера и из одговарајућег превода *Невидљиви*, као и кроз могуће преводе тих реченица (стр. 160–161). Навешћемо неколико примера таквих реченица: 1. *If she and Born are together again, then he must and will avoid her (Invisible) / Ако су она и Борн џоново заједно, онда ће их свакако избеџавџи (Невидљиви); Ако су она и Борн џоново заједно, онда је мора избеџавџи и избеџаваће је*. У преводу реченице модално значење је наизглед занемарено, истичу аутори, с обзиром на то да је очекивани превод *мора је*

избејавати и *избејавати* сведен на то да ће их свакако избејавати; 2. *You should know that by now, Rudolf. (Invisible) / До сада си то ваљда схватио, Рудолфе (Невидљиви); До сада је то шребало да схватиш, Рудолфе.* Када је у питању превод енглеског *should*, одступање од превода може бити надомештено употребом модалне речце (као у наведеном примеру) или се модалност може маркирати глаголским обликом (употреба глагола *шребати* у потенцијалу); 3. *How do you know I can handle it? (Invisible) / Како знаиш да бих умео да се снађем? (Невидљиви); Како знаиш да моју да се снађем?; Како знаиш да бих могао да се снађем?; Како знаиш да умем да се снађем?; Како знаиш да бих био сјосодан да се снађем?; Како знаиш да ћу моћи да се снађем?.* У наведеним примерима глаголом *can* изражава се способност, где је преводилац изабрао синонимни модални глагол *умеи*, а модалност маркирао потенцијалом поменутог модалног глагола (стр. 166). Остали примери представљају могуће преводе. На самом крају поглавља износи се закључак да се енглески модални глаголи не преводе увек српским еквивалентима у виду глагола, већ се модалност постиже употребом модалних речца или је маркирана глаголским обликом потенцијалом.

У фокусу дванаестог поглавља јесте жаргонска лексика у енглеском и српском језику, посматрана из семантичког и обличко-творбеног угла. На самом почетку аутори истичу да се највеће разлике између стандардног језика и жаргона огледају у лексици, „док се фонолошка, морфолошка и синтаксичка правила примењују по истим принципима као у стандардном језику“ (стр. 178). Потом су издвојени најзначајнији речници жаргонизама у српском и енглеском језику, попут следећих: *Двосмерни речник српској жаргону и жаргону сродних речи и израза* Драгослава Андрића, *Београдски фрајерски речник* Петрита Имамија, *Речник жаргонизама јужне њујорке* Јордане Марковић и Татјане Трајковић; *Stone and Crows: Oxford Dictionary of Modern Slang*, *The Great Book of American Idioms*, *Knickers in a Twist: A Dictionary of British Slang* и др. Као посебне карактеристике жаргонизама издвајају се следеће: жаргонизми имају лексичку замену у стандардном језику (*лузер* уместо *јудитиник*); у жаргонизме се убрајају и оне лексеме које се активно користе у стандарду, али са другим значењем (тако лексема *кука* може имати следећа значења: *нос*, *јодина дана зајвора*, *јериод од једне јодине војној рока или казне*); појава сливеница (*кашасираино*, *ловчаник*, *шлајоге*; *motel*, *smog*). Посебна пажња у овом поглављу посвећена је англицизмима међу жаргонизмима у српском језику (*билборд*, *букирати*, *мејкај*, *шати* и сл.), као и појави синонимије (*гројос* и *наркос* за лексему *наркоман*; *кифлице* и *сјојлери* за *сало на сјомаку*; *жур*, *жураја*, *зезаницја*, *лудница*, *јарши*, *фешша* за лексему *забава*).

У последњем поглављу пажња је усмерена ка фразеологизмима у енглеском и српском језику. Фразеологизми су посматрани како из угла структуре тако и са семантичког аспекта. На самом почетку издвајају се

фразеологизми из енглеског и српског језика који су исти у оба језика по свом лексичком саставу и значењу: безглаголски фразеологизми у виду именичких синтагми (*a closed book* = *затворена књиџа*); безглаголски фразеологизми у виду предлошко-падежних конструкција (*in good hands* = *у добрим рукама*); глаголски фразеологизми (*take the liberty* = *узети слободу*). Потом се наводе фразеологизми који су различитог лексичког састава, а истог значења, на које треба обратити посебну пажњу приликом преводјења и у настави (*worlds apart* = *дои и шеширџија*; *the kiss of death* = *илово колац*). У остатку последњег поглавља класификација је извршена према постојању, а потом и непостојању формалног кореспондента у J2 (српском) за поредбе у J1 (енглеском), а затим и обрнуто, „у циљу постизања макар делимичне двосмерности овог контрастирања“ (стр. 199). Контрастивни образац А означава потпуну формалну и значењску кореспонденцију (*as innocent as a lamb* / *невин као јаиње*). Контрастивни образац Б означава потпуну формалну и значењску кореспонденцију уз постојање додатних могућности (*as free as a bird/air/the wind/breeze* / *слободан као иџица (на ирани)*; *a fat as a pig* / *гедео као свиња/думбар*). Контрастивни образац В означава постојање значењске кореспонденције, али не и потпуне формалне, при чему су у J1 и J2 заступљене различите животиње (*as lazy as a pig* / *лењ као иџи*). Контрастивни образац Г обележава постојање значењске кореспонденције, али не и потпуне формалне, с тим што само у J1 има назива животиње (*as naked as a jaybird* / *ио као иџиџољ*). Контрастивни образац Д означава постојање значењске кореспонденције, али не и потпуне формалне, где само у изразу J1 има назива животиње, а постоје и друге могућности (*as wise as an owl/Solomon* / *мудар као Соломон*). Контрастивни образац Ђ означава постојање значењске кореспонденције, али не и потпуне формалне, док само у изразу J2 има назива животиње (*as bright as a button* / *дисџар као ичелица*). Контрастивни образац Е означава постојање значењске кореспонденције, али не и потпуне формалне, а само у изразу J2 има назива животиње уз постојање других могућности (*as small as a wand* / *мали као мрав/миш*). Контрастивни образац Ж означава нулти однос а јер у J1 не постоји значењски ни формални кореспондент за поредбу у J2 (*лажљив као иас*). Контрастивни образац З означава нулти однос δ јер у J2 не постоји значењски ни формални кореспондент за поредбу у J1 (*as greedy as a pig*).

Ова јединствена публикација од великог је значаја како преводимцима тако и наставницима, студентима и истраживачима енглеског и српског језика и представља важан допринос у српској и контрастивној лексикологији. Свестрано су обухваћене теме и проблеми на које могу да наиђу проучаваоци поменутих језика. Како и сами аутори наводе, на основу наставног, истраживачког, лекторског и преводилачког искуства, обрађена су најважнија лексиколошка питања уз илустративне примере

који умногоме доприносе сагледавању контрастивног проучавања енглеског и српског језика и њихове лексике. Ова књига пример је јединствене сарадње србиста и англиста како у осмишљавању силадуса контрастивног предмета тако и у коауторском раду у настајању одговарајућег уџбеника.

Као универзитетски уџбеник, овај приручник доноси и попис најрелевантније литературе и речничке апаратуре која студентима и истраживачима може бити од велике помоћи за даље усавршавање и напредовање, али их и на једном месту упознаје са најважнијим појмовима у лексикологији, као што су полисемија, синонимија, антонимија, хипонимија, метафора и метонимија. С обзиром на то да је све већи уплив англицизама у лексички систем српског језика, и ова појава је веома детаљно размотрена и подробно поткрепљена како теоријским постулатима тако и релевантним примерима.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом *Creative Commons ауторство-некомерцијално 4.0 међународна* (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the *Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International* license (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).